

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

621

Ustavni sud Republike Hrvatske, u sastavu Jasna Omejec, predsjednica Suda, te suci Mato Arlović, Marko Babić, Snježana Bagić, Slavica Banić, Davor Krapac, Ivan Matija, Antun Palarić, Aldo Radolović, Duška Šarin i Miroslav Šeparović, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenuo R. Č. iz V., kojeg zastupaju mr. sc. R. M. i Č. P., odvjetnici iz Z., na sjednici održanoj 4. ožujka 2014. jednoglasno je donio

RJEŠENJE

I. Ustavna tužba se odbacuje.

II. Ovo rješenje objavit će se u »Narodnim novinama«.

O b r a z l o ž e n j e

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Pravodobnu i dopuštenu ustavnu tužbu podnio je R. Č. iz V. (u daljnjem tekstu: podnositelj), kojeg u postupku pred Ustavnim sudom zastupaju mr. sc. R. M. i Č. P., odvjetnici iz Z.

Ustavna tužba podnesena je protiv presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj: KŽ 151/13-7 od 24. travnja 2013. Tom je presudom odbijena podnositeljeva žalba i potvrđena je presuda Županijskog suda u Zagrebu broj: Kv-I-6/13 od 21. siječnja 2013., donesena u postupku preuzimanja izvršenja strane kaznene presude, to jest egzekviture kazne koja je izrečena u stranoj državi.

Podnositelj u ustavnoj tužbi tvrdi da su mu navedenim sudskim presudama povrijeđeni ljudska prava i temeljne slobode zajamčeni člankom 14. stavkom 2., člankom 29. stavkom 1. i stavkom 2. alinejom 5. te člankom 31. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.). Poziva se i na članke 3., 5. stavak 2., 118. stavak 3. (115. stavak 3.) i 119. (116.) Ustava. Navodi i povrede članka 6. stavka 1. i članka 7. stavka 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (»Narodne novine – Međunarodni ugovori« broj 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02. i 1/06.; u daljnjem tekstu: Konvencija).

2. Tijekom ustavnosudskog postupka pribavljen je spis Županijskog suda u Zagrebu broj: Kv-I-6/13.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI KONKRETNOG SLUČAJA

3. Podnositelj ustavne tužbe, hrvatski državljanin, prouzročio je u Mađarskoj prometnu nesreću u kojoj su poginule dvije osobe. Nadležni mađarski sudovi osudili su ga na kaznu zatvora u trajanju od jedne (1) godine i deset (10) mjeseci i na zabranu upravljanja vozilom u trajanju od tri (3) godine. Podnositelj je zatražio da kaznu zatvora izvrši u Hrvatskoj, na što je pod određenim uvjetima pristala Mađarska, a Republika Hrvatska na to je dala svoju suglasnost.

Sukladno tome, pred nadležnim sudovima Republike Hrvatske proveden je postupak preuzimanja izvršenja strane kaznene presude (konkretno, postupak egzekviture kazne). U nastavku se prikazuju presude domaćih sudova donesene u tom postupku, protiv kojih je podnositelj podnio ustavnu tužbu.

1) Presuda Županijskog suda u Zagrebu

4. U točki I. izreke presude od 21. siječnja 2013., Županijski sud u Zagrebu prepisao je izreku kaznene presude protiv podnositelja koju je donio mađarski sud. Ona glasi:

»Utvrđuje se da je osuđeni R. Č.« (osobni podaci ispušteni – op. Ustavni sud) »osuđen presudom Suda u Kaposvaru od 14. studenog 2012. godine broj I.Bf.479/2012/8 kojom je preinačena presuda Gradskog suda u Marcaliju od 29. lipnja 2012. godine broj 4.B. 124/2012/8 u odluci o kazni na način da se optuženi R. Č. zbog kaznenog djela uzrokovanja prometne nesreće koje je protivno članku 187. stavak 1. i 2. točka b. Kaznenog zakona osuđuje na kaznu zatvora u trajanju 1 (jedne) godine i 10 (deset) mjeseci te mu se zabranjuje upravljanje vozilom na 3 (tri) godine. Optuženik se može nakon isteka polovine odslužene kazne uvjetno pustiti na slobodu. Sud određuje ukidanje, zapljenu te uništenje žarulje stražnjeg pozicijskog svjetla te stražnjeg kočionoga svjetla osobnoga vozila reg. oznaka ITZ-106 koje je kod Gradškoga suda u Marcaliju evidentirano pod ev. Brojem Bnyk. 34/2011. Sud obvezuje optuženika da na obavijest Gospodarskoga ureda Suda u Kaposvaru u roku od 15 dana uplati svotu od 1.197.663 (slovima: jedanmilijunstodevedesetsedamtisućašestošezdesettri) forinte u korist države na ime kriminalističkih troškova dok pak svota od 518.372 (slovima: petstoosamnaesttisućatristosedamdesetdvije) forinte kriminalističkog troška, kao i trošak od 68.580 (slovima: šezdesetosamtisućapetstoosamdeset) forinti koji je nastao tijekom drugostupanjskog postupka ostaje na teret državi.«

4.1. U točki II. izreke presude od 21. siječnja 2013., Županijski sud u Zagrebu je presudio:

»Temeljem članka 272. stavka 4. Kaznenog zakona u svezi s člankom 71. stavkom 1. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima

osuđeni R. Č.

osuđuje se

NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 1 (JEDNE) GODINE I 10 (DESET) MJESECI

Temeljem odredbe članka 55. stavak 1. Kaznenog zakona osuđeni R. Č. može se otpustiti s izdržavanja kazne nakon što je protekla najmanje jedna polovina vremena izdržane kazne, a pod uvjetima koji su određeni u Zakonu o izvršavanju kazne zatvora.«

Dalje je u točki II. izreke presude Županijskog suda u Zagrebu presuđeno da se na temelju članka 78. Kaznenog zakona (»Narodne novine« broj 110/97., 27/98. – ispravak, 50/00.- odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 129/00., 51/01., 111/03., 190/03. – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 105/04., 84/05.- ispravak, 71/06., 110/07., 152/08., 57/11., 77/11. – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12. – čl. 36. Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji, u daljnjem tekstu: KZ/97) prema podnositelju primjenjuje sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju od tri (3) godine.

Konačno, na temelju članka 73. stavka 4. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (»Narodne novine« broj 178/04., u daljnjem tekstu: ZoMPPuKS), u točki II. izreke presude Županijskog suda u Zagrebu podnositelj se obvezuje da »na obavijest Gospodarskog ureda Suda u Kaposvaru u roku 15 dana uplati iznos od 1.197.663,00 (slovima: jedanmilijunstodevedesetsedamtisućašestošezdesettri) forinte u korist Mađarske na ime kriminalističkih troškova, dok kriminalistički trošak u iznosu 518.372,00 (slovima: petstoosamnaesttisućatristosedamdesetdvije) forinte, kao i trošak nastao tijekom drugostupanjskog postupka u iznosu 68.580,00 (slovima: šezdesetosamtisućapetstoosamdeset) forinti ostaje na teret Mađarske«.

4.2. Županijski sud u Zagrebu naveo je u obrazloženju presude:

»Sukladno članku 71. stavak 1. ZOMP-a« (Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima – op. Ustavni sud) »sud je u izreku presude unio potpunu izreku i naziv suda iz presude stranog suda te izrekao sankciju.

Naime, razmatrajući presude nadležnog suda u Mađarskoj sud je prvotno utvrdio da se one, a sukladno članku 70. stavak 2. ZOMP-a, ne temelje na činjenicama koje se protive javnom moralu i pravnom poretku Republike Hrvatske. Nadalje, kazneno djelo uzrokovanja prometne nesreće za koje je pred Sudom u Kaposvaru R. Č. proglašen krivim kažnjivo je i po Kaznenom zakonu Republike Hrvatske kao kazneno djelo protiv opće sigurnosti

ljudi i imovine i sigurnosti prometa – izazivanje prometne nesreće, iz članka 272. stavka 4. Kaznenog zakona ('Narodne novine' 110/97., 27/98., 129/00., 51/01., 111/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07., 152/08., 57/11. nastavno: KZ), za koje kazneno djelo je propisana kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Imajući na umu iznijeto, sud je osuđenom R. Č., a kako je i određeno člankom 70. ZOMP-a, izrekao sankciju prema kaznenom zakonodavstvu Republike Hrvatske, pri čemu je bio vezan za činjenično stanje utvrđeno u presudi mađarskog suda. Prilikom odluke o kaznenoj sankciji osuđeniku sud je u cijelosti prihvatio sve olakotne i otegotne okolnosti utvrđene presudom mađarskog suda, a koje su bile odlučne prilikom odmjeravanja kazne osuđeniku.«

4.3. U odnosu na mogućnost uvjetnog otpusta podnositelja, Županijski sud u Zagrebu naveo je u obrazloženju presude:

»Budući je pravomoćnom presudom Suda u Kaposvaru od 14. studenog 2012. godine ... utvrđeno da se osuđeni R. Č. može uvjetno pustiti na slobodu nakon isteka polovine odslužene kazne, sud je razmatrajući odredbe o uvjetnom otpustu propisane člankom 55. stavak 1. KZ Republike Hrvatske utvrdio da su one u bitnome istovjetne odredbama o uvjetnom otpustu propisanim člankom 47. Kaznenog zakona Mađarske, a koje su primijenjene na osuđenog R. Č.. Tako iz citiranih zakonskih odredbi proizlazi da osuđenik, nakon jedne polovine izdržane kazne, može biti uvjetno otpušten s izdržavanja kazne na koju je osuđen te o kojem uvjetnom otpustu odlučuje nadležno tijelo.«

2) Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske

5. Vrhovni sud odbio je osporenom presudom podnositeljevu žalbu (u izreci se navodi jednina, dok se u obrazloženju ističe da je podnositelj podnio dvije žalbe, jednu po odvjetniku M., a drugu po odvjetniku P., te da žalbe nisu osnovane).

Odgovarajući na podnositeljev žalbeni navod (koji je ponovljen i u ustavnoj tužbi) da on i njegov branitelj nisu bili obaviješteni o održavanju sjednice izvanraspravnog vijeća prvostupanjskog suda, Vrhovni sud je naveo:

»Protivno žalbenim navodima prema čl. 72. st. 3. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima nadležni sud donosi presudu u vijeću bez prisutnosti stranaka.

Navedena zakonska odredba nije u koliziji s Europskom konvencijom o ljudskim pravima jer je u čl. 6. toč. 1. Konvencije garantirano da prilikom utvrđivanja osnovanosti kakve krivične optužbe svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu. Pravično suđenje počinje garancijom koja ima sve attribute sudskog oblika preispitivanja i pristup sudu mora biti suštinski, a ne formalan.

U konkretnom kaznenom postupku koji se protiv osuđenika vodio pred mađarskim sudom poštivana je navedena odredba, osuđeniku je suđeno u prisutnosti i omogućeno mu je da se očituje o optužbi. Osigurana su mu i sva ostala prava iz čl. 6. Europske konvencije o ljudskim pravima što se žalbom niti ne osporava.

Dakle, navedena odredba na koju se poziva žalba odnosi se na suđenje i javnu raspravu, a ne postupak egzekvaturе, što je sukladno i čl. 29. st. 2. alineja 5. Ustava Republike Hrvatske na koji se poziva žalba i koji određuje da u slučaju sumnje ili optužbe zbog kažnjivog djela optuženik ima pravo da mu se sudi u njegovoj nazočnosti, ukoliko je dostupan sudu.

U konkretnom slučaju žalba propušta razlikovati postupak suđenja od postupka izvršenja pravomoćne presude stranog suda.«

Vrhovni sud stoga je ocijenio da nije ostvarena postupovna povreda iz članka 468. stavka 1. točke 3. Zakona o kaznenom postupku (»Narodne novine« broj 152/08., 76/09., 80/11., 143/12., u daljnjem tekstu: ZKP), a ni ona iz članka 468. stavka 3. ZKP-a. Potonju je povredu podnositelj obrazlagao propustom da se primijeni članak 468. stavak 1. točka 3. ZKP-a, smatrajući da je onemogućavanje prisutnosti osuđenika i branitelja sjednici izvanraspravnog vijeća u postupku egzekvaturе utjecalo ili moglo utjecati na presudu. Time je povrijeđeno podnositeljevo pravo na obranu. Te je prigovore podnositelja Vrhovni sud ocijenio neosnovanim.

5.1. Prema ocjeni Vrhovnog suda, neosnovano je podnositelj u žalbenom postupku isticao i postupovnu povredu iz članka 468. stavka 1. točke 10. ZKP-a. O toj postupovnoj povredi bi se radilo ukoliko je pobijenom presudom povrijeđen članak 13. ZKP-a koji propisuje da se presuda u povodu pravnog lijeka izjavljenog u korist okrivljenika, ako zakon drugačije ne propisuje (članak 544. stavak 2.), ne može izmijeniti na njegovu štetu. Imajući u vidu tu zakonsku odredbu, Vrhovni sud istaknuo je da nije jasno o kakvoj bi povredi bila riječ u konkretnom slučaju, budući da je drugostupanjski sud u kaznenom postupku, provedenom u Mađarskoj, preinačio presudu prvostupanjskog suda prihvaćajući žalbu državnog odvjetnika. Osim toga, pitanje valjanosti presude stranog suda u postupku preuzimanja njezinog izvršenja ne može se postaviti u domaćem pravu.

5.2. Vrhovni sud dalje je ocijenio da nije ostvarena ni postupovna povreda iz članka 468. stavka 1. točke 11. ZKP-a, budući da je prvostupanjski sud dao dostatne razloge za sva svoja utvrđenja, pa tako i za odluku o kazni. Naime, prvostupanjski sud pozvao se na olakotne i otegotne okolnosti iz pravomoćne presude stranog suda. Budući da se prvostupanjska i drugostupanjska presuda nalaze u spisu, nije bilo potrebno, prema stajalištu Vrhovnog suda, navoditi sve utvrđene okolnosti, tim više što je riječ o činjeničnim utvrđenjima.

5.3. U odnosu na podnositeljev žalbeni razlog (koji ponavlja i u ustavnoj tužbi) da prvostupanjski sud nije pribavio potvrdu o izvršnosti presude stranog suda, Vrhovni sud je odgovorio:

»Neosnovano u žalbi izjavljenoj po branitelju mr. sc. M. osuđenik navodi da prvostupanjski sud nije pribavio potvrdu o izvršnosti presude stranog suda budući je uz prvostupanjsku presudu mađarskog suda priložena i drugostupanjska presuda kojom je prvostupanjska presuda preinačena, što je dovoljan dokaz o pravomoćnosti i izvršnosti presude stranog suda, jer druge smetnje za izvršenje predviđene konvencijama ili domicilnim pravom nisu utvrđene.

Osim toga, očigledno je da se to pitanje postavlja kao retoričko, a ne kao sporno, jer je upravo osuđenik dao inicijativu za preuzimanje izvršenja strane presude od strane Republike Hrvatske.«

5.4. Vrhovni sud dalje je naveo da se izjava o uzajamnosti u žalbi tumači protivno članku 17. stavku 1. ZoMPPuKS-a, budući da se načelo uzajamnosti primjenjuje u pružanju izvanugovorne međunarodne kaznenopravne pomoći, što ovdje nije slučaj. U drugostupanjskoj presudi se navodi:

»S obzirom da su i Republika Hrvatska i Mađarska potpisnice Konvencije o transferu osuđenih osoba Vijeća Europe, Europske konvencije o izručenju i Europske konvencije o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima, uzajamnost se ne traži jer su temelj za pružanje takve pomoći navedene Konvencije.

Međutim, neovisno o tome iz spisa proizlazi da se Ministar pravosuđa Republike Hrvatske pozvao na uzajamnost s ciljem preuzimanja izvršenja, s čime se očigledno suglasio i Ministar javne uprave i pravosuđa Mađarske kada je dostavio potrebnu dokumentaciju za provođenje egzekviture.

Izostanak potvrde o izvršnosti presude i izjave o uzajamnosti osuđenik ističe kroz žalbeni osnov pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja pa žalba, s obzirom na naprijed navedeno, nije osnovana niti iz tog žalbenog osnova.«

5.5. U odnosu na podnositeljev žalbeni razlog (koji ponavlja i u ustavnoj tužbi) da je došlo do povrede članka 9. stavka 1. točke b. i članka 11. stavka 1. točke d. Konvencije o transferu osuđenih osoba Vijeća Europe (»Narodne novine – Međunarodni ugovori« broj 14/94.), Vrhovni sud je naveo:

»Protivno žalbenim navodima Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao sud drugog stupnja, nije našao da bi bile povrijeđene navedene odredbe budući je prvostupanjski sud u skladu s čl. 70. st. 1. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći pobijanom presudom osuđeniku izrekao sankciju prema kaznenom zakonodavstvu Republike Hrvatske ne povrijeđivši pri tome čl. 11. st. 1. toč. d. Konvencije o transferu osuđenih osoba.

Utvrđujući da je kazneno djelo za koje je os. Č. pravomoćno osuđen u Mađarskoj, kažnjivo i po kaznenom zakonu Republike Hrvatske, kao kazneno djelo protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa, izazivanje prometne nesreće iz čl. 272. st. 4. u svezi st. 2. i 1. KZ-a, prvostupanjski sud je os. Č. osudio na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i deset mjeseci, istu kaznu na koju je osuđen i stranom presudom.

Stoga nije došlo do tzv. 'zabrane transformacije in peius', kako se ističe u žalbama, jer zamjenom kazne nije pogoršan kaznenopravni položaj osuđenika.«

5.6. U odnosu na podnositeljeve žalbene navode koji se odnose na primjenu uvjetnog otpusta, Vrhovni sud je u osporenoj presudi naveo da položaj osuđenika nije pogoršan ni unošenjem (u izreku pobijane presude) članka 55. stavka 1. KZ/97 o uvjetnom otpustu, na temelju koje odredbe se osuđenik može otpustiti s izdržavanja kazne nakon što je protekla najmanje jedna polovina vremena izdržane kazne, pod uvjetima koji su određeni Zakonom o izvršavanju kazne zatvora («Narodne novine» broj 128/99., 55/00., 59/00., 129/00., 59/01., 67/01., 11/02., 76/07., 27/08., 83/09., 18/11., 48/11., 125/11. i 56/13., u daljnjem tekstu: ZIKZ). Vrhovni sud je naveo:

»Navedeni uvjet je istovjetan onome iz strane presude u kojoj je navedeno 'optuženik se može, nakon isteka polovine odslužene kazne uvjetno otpustiti na slobodu'.

Odluku o uvjetnom otpustu donosi nadležno tijelo i taj postupak nije predmet razmatranja u ovom postupku egzekviture, kako se to opširno nastoji osporiti u obje žalbe, elaboriranjem provođenja postupka uvjetnog otpusta.«

5.7. Neosnovanim je Vrhovni sud ocijenio i podnositeljev žalbeni navod o povredi zakona jer je, prema mišljenju podnositelja, na njegov slučaj trebalo primijeniti novi Kazneni zakon («Narodne novine» broj 125/11. i 144/12., u nastavku: KZ/11) i izreći mu djelomičnu uvjetnu osudu. Vrhovni sud obrazložio je da se prema počinitelju kaznenog djela primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme kada je kazneno djelo počinjeno pa je osnovano prvostupanjski sud utvrdio da je trebalo primijeniti Kazneni zakon iz 1997. («Narodne novine» broj 110/97., 27/98., 129/00., 51/01., 111/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07., 152/08. i 57/11., u daljnjem tekstu: KZ/97). Nadalje, u postupku egzekviture ne može se govoriti o primjeni blažeg zakona u smislu članka 3. stavka 2. KZ/11 jer do primjene tog instituta dolazi samo do pravomoćnosti presude, a poslije toga on nema značaja.

5.8. Konačno, kad je riječ o podnositeljevom prigovoru na odluku o kazni, Vrhovni sud je ocijenio da je, protivno žalbenim navodima, prvostupanjski sud osnovano prihvatio sve olakotne i otegotne okolnosti utvrđene u pravomoćnoj presudi stranog suda. Domaći sud je u pravilu vezan sankcijom koju je izrekao sud države izricanja kazne. U konkretnom slučaju, u tom pravcu su i postavljeni uvjeti Mađarske za preuzimanje izvršenja od Republike Hrvatske, na što je Ministar pravosuđa Republike Hrvatske dao suglasnost. Stoga okolnosti koje se navode u žalbi osuđenika ne mogu rezultirati blažom kaznom, tim više što su u prometnoj nesreći smrtno stradale dvije osobe.

III. PRIGOVORI PODNOSITELJA

6. U ustavnoj tužbi podnositelj ponavlja prigovore navedene u žalbi. Prvo ističe da je nadležni prvostupanjski sud odlučivao u raspravi bez prisustva podnositelja i da mu je time uskraćeno pravo praćenja tijeka rasprave i pravo na sudjelovanje u raspravi te pravo obrane. Ističe i povrede prava na pristup sudu te prava na javno suđenje i javno izricanje presude.

Dalje navodi da je Županijski sud u Zagrebu postupao arbitrarno i da nije ocjenjivao, a nije dao ni razloge kojima se rukovodio pri izricanju sankcije, što je bio dužan učiniti jer su to razlozi o odlučnim činjenicama. Potom navodi da u postupku odlučivanja taj sud nije izveo dokaz uvidom u potvrdu izvršnosti presude stranog suda, na što ga obvezuje članak 76. stavak 1. točka 2. ZoMPPuKS-a.

Smatra i da je ta presuda na štetu podnositelja izmijenila pravomoćnu presudu stranog suda, čime je povrijeđeno načelo »zabrane transformacije in pejus«. Županijski sud u Zagrebu također nije uzeo u obzir okolnosti koje su trebale dovesti do blaže osude (podnositeljevo sudjelovanje u Domovinskom ratu, odlikovanje Redom kneza Domagoja s ogrlicom).

Tvrđi da je izvjesno kako po osporenoj presudi neće biti pušten na uvjetnu slobodu u trenutku polovine izdržane kazne zatvora, odnosno odmah nakon jedanaest (11) mjeseci kazne zatvora. Stoga će kaznu u Hrvatskoj izdržavati u duljem trajanju od one koju bi izdržavao po presudi mađarskog suda.

Vrhovni sud u cijelosti je potvrdio presudu Županijskog suda u Zagrebu, pa je time, prema mišljenju podnositelja, »preuzeo odgovornost za nezakonitu odluku i povrijedio je prava podnositelja jer mu je odredio težu kaznu od kazne izrečene u Mađarskoj«.

U nastavku se ti prigovori podrobnije obrazlažu.